

Бібліографічні посилання:

1. Варій М.Й. Психологія: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 288с.
2. «Діти у складних життєвих обставинах»: Програма і методика соціально-психологічної реабілітації та адаптації дітей, які перебувають у центрі соціально-психологічної реабілітації». URL: <https://dismp.gov.ua/diti-u-s...>
3. Конституція України із змінами, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 р. №2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952- VI, від 19 вересня 2013 року № 5856- VII, від 21 лютого 2014 року №742-VII, від 02.06.2016 № 1401-VIII. Харків, 2018, 64 с.
4. Лазос Г.П. лист від 19.09.2013 р. № 2-6/273. Національна академія педагогічних наук України Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 585 «Про затвердження Програми соціально-психологічної реабілітації дітей, які перебувають у складних життєвих обставин». URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
6. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: Методичний посібник / за заг. ред. З.Г. Кісарчук З.Г. Київ: ТОВ Вид-во «Логос». 207 с.

Коваль Владислав Олександрович

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

**КОНЦЕПТ ПОЛЯ В СОЦІАЛЬНІЙ ПСИХОЛОГІЇ: МОЖЛИВОСТІ
ВИКОРИСТАННЯ В РОБОТІ З ДЕВІАЦІЯМИ**

Концепція поля в соціальній психології була вперше запропонована Куртом Левіном [1], свої версії були запропоновані П'єром Бурдьє [2], а деякі аспекти були відображені у роботі Морено [4].

Індивідуальні переваги групи залежать від місця, яке особистість займає в ієрархічній структурі групи. Тобто люди, які займають вищі позиції в групі або наближені до них, а також ті, хто займає позиції із середнім соціальним статусом через інтенсивність взаємодій, створюють ту саму групову напругу, яка утворює поле взаємодій. Ієрархічний топос задає правила та норми взаємодій, які автоматично інтеріоризуються вищезгаданими членами групи. Винятки становлять члени групи, які займають позиції близькі до периферії поля або аутсайдерські, що дозволяє їм через слабку інтенсивність взаємодій рефлексувати норми, цінності та правила поля групи, при цьому зберігаючи свій набір девіантних по відношенню до групи норм і правил. Опис відповідних варіантів поведінки дав у своїй роботі Роберт Мертон [3]: конформізм, інновація, ретризм, ритуалізм та бунт (революція):

– конформізм відображає типове відтворення норм, цінностей та правил членами групи, які займають середні та вищі позиції;

– інновація, ретризм, ритуалізм та бунт (революція) відображають типові форми відтворення норм, цінностей та правил для аутсайдерів та членів групи близьких до периферії.

Отже, для членів групи, які займають вищі та середні позиції, вона буде референтною, а для аутсайдерів та близьких до периферії – групою участі.

Виходячи з вищесказаного, можна висунути гіпотезу про те, що переміщення людини з групи, де вона відтворює девіантну поведінку – в групу, де її місце в структурі та інтенсивність взаємодій змінюють раніше зайняте топологічне положення – саме по собі дасть терапевтичний ефект і змінить її норми, цінності та засоби досягнення мети.

Бібліографічні посилання:

1. Lewin, K., and Dorwin Cartwright (Ed.) (1951). Field theory in social science. New York: Harper. 372 p.
2. Pierre Bourdieu. Sociologie générale: Cours au Collège de France (1983-1986), vol. 2, Paris, Éditions du Seuil/Raisons d'agir, coll. «Cours et travaux »,2016, 1205 p.
3. Merton Robert K. Social theory and social structure. New York: The Free Press. 1968. 720 p.
4. Moreno, J. L. (1960). The Sociometry Reader. Beacon House.